

บทที่ 2

ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติและการวัด (Attitude Theory and Measurement)

ความเป็นมาของคำว่า ทัศนคติ

คำว่า "ทัศนคติ" มาจากศัพท์ภาษาละตินว่า "Aptus"²⁸ ซึ่งมีความหมายว่า เหมาะเจาะ (fitness) หรือการปรุ่่งแต่ง²⁹ (adaptedness) ในทางจิตวิทยาถือว่า ทัศนคติเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่ไม่สามารถจะสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่จะต้องศึกษาคนควาควยกรรมวิธีที่ซับซ้อน นักจิตวิทยาและนักจิตวิทยาสังคมหลายท่านนำคำว่า attitude มาใช้ และให้ความหมายไว้อย่างต่าง ๆ กันถึง 80 ความหมาย³⁰ นักจิตวิทยาทางตะวันตกคนแรกคนหนึ่งนำคำว่า attitude มาใช้ก็คือ สเปนเซอร์³¹ (Spencer)

²⁸Webster's Third New International Dictionary, Vol. I. 1966 G & C. Merriam Company Publishers Springfield, Massachusetts, U.S.A. p. 108, 140.

²⁹Lindzey, Gardner & Aronson, Elliot : The Handbook of Social Psychology, Addison-Wisley Publishing Company, 2nd. ed. Vol. 1 C. 1968, p. 60.

³⁰Triandis, Harry C.: Attitude and Attitude Change, John Wiley & Sons, Inc., New York C. 1971, p. 4.

³¹Spencer, H. : First Principles, Bert Company, New York (Reprinted from 5th. London ed.), 1862, p. XV, 383.

ความสำคัญของทัศนคติ

บัลด์วิน³² (Baldwin 1890) ได้เสนอแนวความคิดว่า motor attitude หรือทัศนคติด้านกายกรรมนั้น เป็นรากฐานที่ช่วยให้เข้าใจการแสดงออกซึ่งอารมณ์ต่าง ๆ และนักคิดรุ่นต่อ ๆ มา เช่น กิดดิงส์ (Giddings 1896) และ มีด (Mead 1924-25) ก็ได้ขยายขอบเขตของความคิดดังกล่าว โดยเน้นบทบาทของ motor attitude ในฐานะที่ช่วยให้เข้าใจสังคมได้ดียิ่งขึ้น

ทัศนคติเป็นแกนกลางของจิตวิทยาสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งถือว่าทัศนคติมีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมในสังคม ดังจะเห็นว่า โทมัส และ ชนานิกกี (Thomas & Znanicki 1918) โบการ์ดัส (Bogardus 1931) และ ฟอลซอม (Folsom 1931) ได้ให้คำนิยามจิตวิทยาสังคมว่า เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ (Social Psychology as the scientific study of attitudes)³³ หรือกล่าวอย่างสั้น ๆ อีกนัยหนึ่งว่า จิตวิทยาสังคม ก็คือ ทัศนคติศาสตร์ (Social Psychology as attitude science)

---

³² ไซมูเอล อิงทรวิชา, หลักและวิธีการวัดเจตนาคติ (Principles and Methods of Attitude measurement) อนุสารเพื่อการวิจัยฉบับที่ 3 กองการวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2517, หน้า 10 - 11.

³³ Lindzey, op. cit., p. 60.

นิยามของ "ทัศนคติ"

บัลควิน³⁴ (Baldwin 1901-05) ได้อธิบายความหมายของทัศนคติไว้ว่าทัศนคติ คือ ความพร้อมที่จะใส่ใจหรือแสดงกิริยาอาการต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ

โบการ์คัส³⁵ (Bogardus 1931) อธิบายว่า ทัศนคติคือ แนวโน้มของกิริยาอาการที่แสดงต่อหรือแสดงตามบางสิ่งบางอย่างในบรรดาสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ทั้งนี้แล้วแต่จะเล็งเห็นว่าสิ่งนั้นจะมีค่าในเชิงบวก (positive) หรือเชิงลบ (negative)

เฟอร์กูสัน³⁶ (Ferguson 1952) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นการแสดงออกของความเชื่อว่าอะไรถูกหรืออะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือปฏิเสธ การแสดงออกดังกล่าวเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ประการ³⁷ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความคิด ความเข้าใจ (The cognitive component) ทัศนคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความเชื่อว่าอะไรถูกอะไรผิด
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (The affective component) ทัศนคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบ
3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (The behavioral component) เป็นความพร้อมที่จะกระทำที่ทัศนคติจะแสดงออกมาในลักษณะของการยอมรับหรือปฏิเสธ

³⁴ ไพบูลย์ อินทวิชา เรื่องเดิม, หน้า 12.

³⁵ Bogardus, E.S., : Fundamental of Social Psychology, Century Company, New York, 2nd. ed. 1931, p. 444.

³⁶ Ferguson, L.W.: Personality Measurement, New York, McGraw-Hill Book Co., 1952, p. 81.

³⁷ Krech, D., Crutchfield, Richard S. and Ballachey, Egerton L., Individual in Society, New York, McGraw-Hill Book Co., 1922, p. 137-41.

นิวคอมบ³⁸ (Newcomb 1954) อธิบายไว้ว่าทัศนคติของบุคคลขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่บุคคลได้รับ อาจแสดงออกมาทางพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ

1. ทัศนคติทางบวก (Positive Attitude) แสดงออกในลักษณะพึงพอใจและเห็นด้วย หรือชอบ จะทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น

2. ทัศนคติทางลบ (Negative Attitude) แสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบ จะทำให้บุคคลเกิดความเบื่อกว่า ชิงชัง ต้องการหนีให้ห่างจากสิ่งนั้น

ซีคอร์ด และแบคแมน³⁹ (Secord & Backman 1964) กล่าวว่าทัศนคติของแต่ละคนเมื่อรวมกันเข้า จะเป็นระบบค่านิยมและจะเป็นตัวการในการสนับสนุนให้เกิดแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมทางสังคม

แอนน์ อนาซทาสี⁴⁰ (Anne Anastasi 1967) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติหมายถึงความโน้มเอียงที่จะแสดงออกมาว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ต่อเชื้อชาติ ขนบประเพณี และสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น

³⁸Newcomb, T.M.,: Social Psychology, New York: Dryden Press 1954, p. 128, 221.

³⁹Secord, Paul E. and Backman, Carl W.: Social Psychology, New York, McGraw-Hill Book Co., 1964, p. 110.

⁴⁰Anastasi, Anne : Psychological Testing, New York, McMillan Company, 1967, 2nd. ed., p. 541.

อัลพอร์ท⁴¹ (Allport 1935) นักจิตวิทยาสังคมที่สำคัญคนหนึ่ง ได้ อธิบายเกี่ยวกับทัศนคติโดยการแยกอธิบายความหมายของทัศนคติออกเป็น 5 ลักษณะ ย่อย ๆ ดังนี้คือ

1. ภาวะทางจิตและประสาท (mental and neural state) ซึ่ง อาจแสดงออกให้เห็นได้ทางพฤติกรรม เช่น โกรธ เกลียด รัก เป็นต้น
2. ความพร้อมที่จะตอบสนอง (readiness to respond) คือ เมื่อ มีทัศนคติที่ดี หรือไม่ก็ต่อสิ่งใดก็พร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นตามลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้น เช่น ชอบวิชาภาษาอังกฤษ ก็มีความต้องการที่จะเรียน หรือสนใจวิชาภาษาอังกฤษ อยู่เสมอ
3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระเบียบ (organized) เกิดขึ้นเป็นกลุ่มและจัด ระเบียบแล้วในตัวเอง คือ เมื่อเกิดทัศนคติต่อสิ่งใดแล้วก็จะเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน และจะ ติดตามมาด้วยพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น โกรธก็จะหน้าบึ้ง เป็นต้น
4. เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ (through experience) หมายความว่า ประสบการณ์มีส่วนช่วยในการสร้างทัศนคติได้ก็ เช่น นาย ก. เคยเห็นนาย ข. ให้อับอายของแกเพื่อนอยู่เสมอ นาย ก. ก็เลยชอบนาย ข.
5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก (Exerciting a directive and for dynamic influence on behavior) การแสดงออก ต่อสิ่งใดอย่างไรนั้นจะขึ้นอยู่กับทัศนคติเป็นสำคัญ เช่น นายเขียวไม่ชอบนายขาว และ เห็นว่านายขาวเป็นคนไม่ดี ก็ไม่อยากจะคบไม่อยากจะสมาคมด้วย

---

⁴¹Lindzey, G. and Aronson, Elliot, op. cit., p. 271-72.

การพัฒนาทางด้านทัศนคติของบุคคลเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับการปรับตัวของบุคคลเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคม ตลอดจนการเลียนแบบจากบุคคลที่เคย เพื่อนสนิท และคนอื่น ๆ ในสังคม สิ่งเหล่านี้จะรวมกันจนกระทั่งกลายเป็นแบบแผน ทัศนคติของแต่ละบุคคลขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าพัฒนาการของทัศนคติเป็นไปตามหลัก 3 อย่างคือ

1. การติดต่อและสัมพันธ์กับผู้อื่น (association)
2. การถ่ายทอดแบบอย่างของผู้อื่นมาเป็นของตน (transfer)
3. การสนองความต้องการของตน (need satisfaction)

เนื่องจากสภาพแวดล้อมในสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นทัศนคติที่ยอมรับจะมีการเปลี่ยนแปลงและยึดหยุ่นไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมบ้าง ซึ่ง เฮอริเบิร์ต ซี. เคลมาน⁴² (Herbert C. Kelman) ได้เสนอกระบวนการ 3 กระบวนการที่ผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือ

1. Compliance หรือการยอมตามจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่นเพราะต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนในทางที่ตนต้องการหรือพอใจ
2. Identification เกิดจากการที่บุคคลนั้น ๆ ยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่น เพราะต้องการสร้างพฤติกรรมของตนขึ้นให้เหมือนกับคนในสังคม เพื่อที่จะติดต่อหรือมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้
3. Internalization เกิดจากการที่บุคคลยอมรับอิทธิพลหรือพฤติกรรมต่าง ๆ เขาเป็นส่วนหนึ่งของตัวเอง

---

⁴²Kelman, Herbert C., "Compliance, Identification and Internalization: Three Process of Attitude Change," Attitude Theory and Measurement, New York: John Wiley and Sons, Inc., 1967, p. 469-71.

แม้ว่าทัศนคติจะมีการเปลี่ยนแปลงแต่มันก็ยังคงมีความคงที่แน่นอนพอที่จะกำหนด
 ทักษะ และพฤติกรรมของบุคคลได้ จากการศึกษาเรื่องความคงที่ของทัศนคติ (stability
 of attitudes) นี้ เรมเมอร์⁴³ (Remmers) ได้กล่าวไว้ว่า "ทัศนคติ
 สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในบางกรณีก็มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก หรือเปลี่ยน
 แปลงไต่อย่างมาก"

ทั้ง ๆ ที่มีผู้ให้คำจำกัดความของทัศนคติไว้มากมายแล้วก็ตาม ไทรแอนดิส⁴⁴
 (Triandis 1971) ก็ยังได้สรุปค่านิยมของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติมีความหมาย
 2 ประการ คือ

1. ทัศนคติ หมายถึง ความพร้อมที่จะตอบสนอง
2. ทัศนคติ หมายถึง ความสม่ำเสมอในการตอบสนองต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ
 ทางสังคมของบุคคล

วิธีการวัดทัศนคติ

เนื่องจากการวัดทัศนคติเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ไม่เหมือนกับการวัดทางกายภาพ
 ที่เราสามารถวัดกันได้โดยตรง เพราะทัศนคติเป็นเพียงท่าทีทางจิตซึ่งกำหนดแนว

---

⁴³Remmers, H.H. : Introduction to Opinion and Attitude Measurement, New York : Harper & Brothers Publishers, 1954, p. 6-7.

⁴⁴Triandis, Harry C., op. cit., p. 4.

ปฏิบัติต่อประสบการณ์ใหม่ ก่อนที่จะทำการแสดงออกไปจริง ๆ ด้วยเหตุนี้การวัดทัศนคติจึงต้องอาศัยการตอบสนองออกมาเป็นถ้อยคำหรือพฤติกรรมเสียก่อน นักจิตวิทยาทั้งหลายได้พยายามสร้างแบบวัดทัศนคติขึ้นหลายแบบหลายชนิดด้วยกัน ที่นิยมใช้กันทั่วไปนั้น เอ.เอ็น. ออพเพนไฮม์ (A.N. Oppenheim) เสนอเป็นตัวอย่างไว้ในหนังสือ Questionnaire Design and Attitude Measurement ดังนี้คือ

- * 1. Social Distance Scales
2. Thurstone Scales
3. Likert Scales
4. Factorial Scales
- * 5. Scalogram Analysis

แนวความคิดเกี่ยวกับระยะทางทางสังคม (Social Distance) เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2467 (ค.ศ. 1924) จากข้อเสนอแนะของ โรเบิร์ต อี. พาร์ค⁴⁵ (Robert E. Park) ซึ่งเขาได้อธิบายไว้ 4 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. สมาชิกกลุ่มจะค่อย ๆ เกิดความรู้สึกห่างไกลต่อกลุ่มอื่นที่ตนติดต่อกว
2. ความคิดที่ว่าเป็น "พวกเรา" ความรู้สึกหลงชาติ ความสำนึกในชาติพันธุ์ ความสำนึกในชนชั้น จะลดความรู้สึกห่างไกลที่จะแยกตนเองออกไปจากกลุ่มอื่น ๆ

---

* หมายถึง เป็นวิธีวัดทัศนคติที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการวิจัยครั้งนี้

⁴⁵Parson, A.D., "Social Distance and Some Related Variables in Voting Behavior," in H.H. Remmers, ed., Anti-Democratic Attitude in American Schools, Evanston, Ill., Northwestern Univ. Press, 1963, p. 73.

3. ความรู้สึกเป็น "พวกเรา" จะทำให้บุคคลผูกพันอยู่เฉพาะกับสมาชิกภายในกลุ่มของตน

4. การที่กลุ่มมีลักษณะเฉพาะของตนเอง เช่น มีพิธีการเฉพาะของกลุ่ม มีมารยาทสังคม และการเรียนรู้ในสถานภาพของตนภายในกลุ่ม ทำให้บุคคลค่อย ๆ พัฒนาทัศนคติที่เหมาะสมกับตนเองและกลุ่ม จนกลายเป็นแยกห่างออกไปจากกลุ่มอื่น

ในปี ค.ศ. 1925 โบการ์ตัส (Bogardus) ได้สร้างมาตรวัดระยะทางทางสังคมขึ้น เรียกว่า Social Distance Scale โดยอาศัยแนวความคิดดังกล่าวของพาร์ค โบการ์ตัสได้ให้นิยาม "ระยะทางทางสังคม" ว่า⁴⁶ หมายถึง ระดับและขั้นของความเข้าใจ และความรู้สึกที่บุคคลมีต่อกันและกัน ในกรณีที่บุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์กัน และในปีเดียวกันนี้เองเขาก็ได้ทำการศึกษาระยะทางทางสังคมของคนอเมริกัน โดยใช้เครื่องมือวัดทัศนคติที่เขาได้สร้างขึ้น วัดอุปสงค์ของเขา⁴⁷ ก็คือ เพื่อที่จะแสดงให้เห็นภาพพจน์ของขั้นและระดับความเข้าใจ และความรู้สึกที่คนอเมริกันมีต่อมนุษยสัมพันธ์ในวงกว้าง ๆ ทุกชาติทุกภาษา โดยพิจารณาตามเงื่อนไขของสังคมสัมพันธ์ที่กำหนดตามประสบการณ์ของความสนิทสนมและห่างเหิน โบการ์ตัสเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบุคคล 2 อาชีพ⁴⁸ คือ นักธุรกิจ และครู รวมทั้งหมด 110 คน และกำหนดเชื้อชาติต่าง ๆ ให้กลุ่มตัวอย่างพิจารณา 19 เชื้อชาติ มีระดับของความสัมพันธ์ใกล้เคียงตามลำดับ 7 ระดับ⁴⁹ คือ

⁴⁶Bogardus, E.S., "Measuring Social Distances," Sociological and Social Review, Vol. IX, 1925, p. 299.

⁴⁷โพบูลย์ อินทรวีชา เรื่องเดิม, หน้า 113.

⁴⁸Bogardus, op. cit., p. 299.

⁴⁹Bogardus, E.S., "The Social Distance Scale," Sociological and Social Review, Vol. 17, 1933, p. 299.

1. ปรารถนาจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดถึงขั้นยอมแต่งงานด้วย
2. ยอมรับเป็นเพื่อนสนิท
3. ให้เป็นเพื่อนร่วมงาน
4. ให้เป็นเพื่อนบ้านใกล้เคียง
5. เป็นเพียงคนรู้จัก
6. ให้อาศัยอยู่ในประเทศไทย
7. ไม่ให้เขาประเทศ

แบบสอบถามที่โบการ์ดส์ใช้นั้น ในขั้นแรกเขาจะอ่านประโยคเงื่อนไขให้ผู้ตอบได้เข้าใจและอธิบายอย่างละเอียดชัดเจนเป็นจุด ๆ ไป จากนั้นก็ให้ผู้ตอบขีดตอบ (X) ลงใต้เงื่อนไขของความสนิทสนม-ห่างเหิน ในความสัมพันธ์กับบุคคลแต่ละเชื้อชาติที่กำหนดโดยในแต่ละเชื้อชาตินั้น ผู้ตอบจะต้องพิจารณาเงื่อนไขความสัมพันธ์ในกรณีต่าง ๆ 7 กรณี ตามลำดับความสนิทสนม-ห่างเหิน และผู้ตอบก็มีสิทธิที่จะขีดตอบ (X) ได้มากกว่า 1 ขีด สำหรับในแต่ละเชื้อชาติ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบเป็นสำคัญ และที่เขาเน้นเป็นพิเศษก็คือ ขอให้ผู้ตอบพิจารณาถึงกลุ่มชนในเชื้อชาตินั้นเป็นส่วนรวม มิใช่พิจารณาเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ตนชอบหรือชังเป็นพิเศษ และต้องตัดสินใจฉบับพลันทันทีที่เห็นชื่อกลุ่มชน จะดังเลหรือใช้เวลาคิดพิจารณาไตร่ตรองนาน ๆ ไม่ได้⁵⁰

ในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูล ประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล ตามกระบวนการซึ่งโบการ์ดส์ทำการวิจัยครั้งนี้ กล่าวโดยสังเขป⁵¹ คือ

⁵⁰Bogardus., Ibid., p. 269-70.

⁵¹ไพบุลย์ อภินทรวิภา . เรื่องเดิม, 11 หน้า 113 - 117.

1. นำผลการตอบมาแจกแจงความถี่ จำแนกตามเกณฑ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

คือ

- 1.1 อาชีพของผู้ตอบ
- 1.2 เชื้อชาติของผู้ตอบ
- 1.3 เชื้อชาติของบิดามารดาของผู้ตอบ
- 1.4 เชื้อชาติที่กำหนดให้ลงความเห็น
- 1.5 กิจกรรมสังคมสัมพันธ์ 7 กรณี

2. คิคำนวนหาพิสัยสังคมสัมพันธ์* (Social Contact Range) แล้ว
นำเสนอข้อมูลโดย

- 2.1 การลำดับความมากน้อยของดัชนีพิสัยสังคมสัมพันธ์ (S.C.R. Index)
- 2.2 จำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำ
- 2.3 เปรียบเทียบดัชนีพิสัยสังคมสัมพันธ์ (S.C.R. Index) ตาม
อาชีพของผู้ตอบและอื่น ๆ
- 2.4 หาสหสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติของผู้ตอบ กับดัชนีพิสัยสังคมสัมพันธ์

3. คิคำนวนหาระยะสัมพันธ์ทางสังคม** (Social Contact Distance:
(S.C.D.) แล้วนำเสนอข้อมูลในทำนองเดียวกับข้อ 2

---

* หมายเหตุ ดัชนีนี้จะบ่งบอกว่าเชื้อชาติไหนที่เปิดโอกาสให้คนอื่น ๆ เข้าถึง
ได้ง่ายกว่ากัน เพราะดัชนีนี้เป็นเครื่องชี้ปริมาณของกิจกรรมที่บุคคลอาจจะเกี่ยวข้องกับ
คนแต่ละเชื้อชาติ

** หมายเหตุ ดัชนีนี้จะ เป็นเครื่องบอกความใกล้ชิดสนิทสนมหรือห่างเหินกับคน
ในเชื้อชาติดังกล่าว

4. คัดค้านวนหาความสัมพันธ์* (Social Contact Quality : S.C.Q.) แล้วนำเสนอข้อมูลในทำนองเดียวกับข้อ 2

5. รวบรวมค่าดัชนีทั้งสามประเภท (S.C.R., S.C.D. และ S.C.Q. Index) มานำเสนอในรูปภาพ (figural representation)

ค่าความเชื่อถือได้ (reliability) ของมาตรวัดชนิดนี้เกินกว่า .90 ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจและมีความเที่ยงตรง (validity) มาก เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับมาตรวัดแบบอื่น⁵²

ผลการวิจัยของโบการ์ด์ส์ในปี ค.ศ. 1925⁵³ พบว่าคนอเมริกันผิวขาวมีระยะทางทางสังคมต่อคนอังกฤษ คานาดา และยุโรปตอนเหนือ ไกลมาก แต่มีระยะทางทางสังคมต่อคนยุโรปตอนใต้ เช่น อิตาลี และกรีก ไกลมาก เมื่อแยกตามอาชีพของผู้ตอบ พบว่า กลุ่มนักธุรกิจมีระยะทางทางสังคมต่อเชื้อชาติต่าง ๆ ไกลมากกว่าพวกครู

หลังจากการวิจัยในปี ค.ศ. 1925 แล้ว โบการ์ด์ส์ ได้นำ Social Distance Scale มาเป็นมาตรวัดระยะทางทางสังคมในการวิจัยของเขาอีก 4 ครั้ง⁵⁴

---

*หมายเหตุ ดัชนีนี้จะเป็นมาตรวัดเชิงคุณภาพที่บ่งบอกถึงความใกล้ชิดทัศนคติสนม และปริมาณของกิจกรรมที่อยากจะทำรวมด้วย

⁵²Oppenheim, A.N.: Questionnaire Design and Attitude Measurement, Basic Books, Inc., Publishers, New York, 1966, p. 125.

⁵³Bogardus, op. cit., Vol. 17, p. 306.

⁵⁴Bogardus, E.S., "Comparing Racial Distance in Ethiopia, South Africa and the United States," Sociological and Social Review, Vol. 52, 1968, p. 152.

ในช่วงระยะเวลา 40 ปี คือในปี 1926, 1946, 1956 และ 1966 ตามลำดับ การวิจัยทั้ง 4 ครั้งนี้เขาเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นคนอเมริกันผิวขาว จำนวนและบุคคลที่ได้รับเลือกแปรเปลี่ยนกันไปมีโชกลุ่มเดิมกล่าวคือ ค.ศ. 1926 โชกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1725 คน ปี 1946 โชกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1950 คน ปี 1956 โชกลุ่มตัวอย่าง 2053 คน และ 2650 คน สำหรับการวิจัยในปี ค.ศ. 1966 การวิจัยทั้ง 4 ครั้งนี้เขากำหนดกลุ่มชนให้พิจารณา 30 กลุ่ม กำหนดความสัมพันธ์ 7 ระดับ แล้วเขานำผลการวิจัยทั้ง 4 ครั้งนี้มาเปรียบเทียบกัน⁵⁵ เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงของทัศนคติของคนอเมริกันผิวขาวที่มีต่อกลุ่มชนดังกล่าวภายในระยะเวลา 40 ปี ซึ่งโบการ์ดส์ได้ให้ข้อสรุปไว้ 7 ประการคือ⁵⁶

1. ภายในระยะเวลา 40 ปี ระยะทางทางสังคมของคนอเมริกันที่มีต่อกลุ่มชนเชื้อชาติต่าง ๆ หลายกลุ่มจะลดลง
2. โดยส่วนรวมแล้วระยะทางทางสังคมจะลดลงมาก ยกเว้นในขณะที่เกิดเหตุการณ์ เช่น สงครามโลกครั้งที่ 2 สงครามเย็น วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจตกต่ำ และการโฆษณาโจมตีประเทศอื่น ซึ่งนับเป็นข้อขัดแย้งในสังคมและมีผลต่อระยะทางทางสังคมด้วย
3. เป็นที่คาดหวังได้ว่าระยะทางทางสังคมที่ลดลงในสหรัฐอเมริกาจะยังคงลดลงอีกมากใน 40 ปีข้างหน้า ดังเช่นที่เป็นมาแล้วในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาโดยอัตราที่ลดลง (ระหว่างกลุ่มที่ใกล้ที่สุดกับกลุ่มอื่น ๆ) จะสั้นเข้าเรื่อย ๆ อย่างไรก็ดีไม่ได้หมายความว่าระยะทางทางสังคมจะหายไปโดยสิ้นเชิงในอนาคตอันใกล้

⁵⁵Bogardus, Ibid., p. 152.

⁵⁶Bogardus, Ibid., p. 155.

4. ระยะเวลาทางสังคมลดลงเพราะคนอเมริกันเข้าใจ และคุ้นเคยกับความ
ของการขึ้นพื้นฐานของเพื่อนมนุษย์เพิ่มขึ้น

5. ความรู้สึกเห็นใจ เข้าใจในบุคคลเป็นส่วนตัว และในฐานะสมาชิกกลุ่ม
สังคมนั้น เนื่องมาจากอิทธิพลของการศึกษาในโรงเรียนซึ่งปูพื้นฐานให้กับเยาวชน
อเมริกัน เพื่อให้เผชิญกับการกระทำระหว่างกันแบบประชาธิปไตย (democratic
interaction)

6. การที่ระยะเวลาทางสังคมของคนอเมริกันที่มีต่อเชื้อชาติต่าง ๆ ลดลง
แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมจากต่างชาติเริ่มเข้ามาสู่และผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรม
อเมริกันมากขึ้นทุกทีอย่างช้า ๆ แม้ว่าจะไม่สม่ำเสมอก็ตาม ทำให้คนในสังคม
เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันมากขึ้น

7. จากการศึกษาคะแนนระยะเวลาทางสังคม (ทางสถิติ) ที่เปลี่ยนแปลง
และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลา 40 ปี พบว่าการวิจัยจะมีความหมาย
มากยิ่งขึ้น ถ้าเพิ่มการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้แน่ใจเกี่ยวกับธรรม
ชาติและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น

ผลการวิจัยของโบการ์ด⁵⁷ เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว ระยะเวลา
ทางสังคมที่คนอเมริกันมีต่อคนอเมริกันด้วยกันเอง ต่อชาวแคนาดา และ
ต่อคนอังกฤษจะไกลมาก แต่จะมีระยะเวลาทางสังคมต่อคนผิวดำและผิวเหลือง คือ
นิโกร เกาหลี จีน และแขกอินเดีย ไกลมาก นอกจากนี้โบการ์ดก็อธิบายเหตุผลของ
การที่เพศชายมีระยะเวลาทางสังคมไกลมากกว่าที่เพศหญิงมี ว่า⁵⁸

⁵⁷Bogardus, Ibid., p. 152, 154.

⁵⁸Landis, et al., op. cit., p. 83, 85.

เนื่องจากเพศชายมีโอกาสติดต่อกับสมาชิกคนอื่นได้มากกว่าเพศหญิง ทำให้ได้รับข้อมูลทางเชื้อชาติ (racial information) จากความสัมพันธ์นั้นได้มากกว่า นอกจากนี้ในสังคมส่วนมากเพศชายจะเป็นเพศที่ออกไปมีธุรกิจติดต่อกับบุคคลภายนอกมากกว่าเพศหญิง ซึ่งมักจะเก็บตัวอยู่เฉพาะในกลุ่มของตน รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีในสังคมบ่มบึงกับผู้หญิงมาก ถ้าหากจะไปมีความสัมพันธ์ คบหาสมาคมกับบุคคลอื่นที่ตนไม่เคยรู้จักมาก่อน

คำอธิบายนี้จึงสอดคล้องกับที่ โฮแมนส์⁵⁹ (Homans) เขียนไว้ในหนังสือชื่อ The Human Group ว่า "คนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้อื่นแล้ว จะทำให้ชอบคนคนนั้นมากกว่าผู้อื่น"

เคอร์บีไชร์ และบรอดี้⁶⁰ (Derbyshire & Brody) ทำการวิจัยเรื่องระยะทางทางสังคมและข้อขัดแย้งในเอกลักษณ์ของนักศึกษาไนโกรในปี 1962 ใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาไนโกรวิทยาลัยมอร์แกนสเคท จำนวน 102 คน เป็นเพศชาย 29 % เพศหญิง 71 % นักศึกษาเหล่านี้มาจากครอบครัวชนชั้นสูงค่อนข้างต่ำ (upper-lower) และชั้นกลางค่อนข้างต่ำ (lower-middle) 40 % นับถือศาสนาเมธอดิสต์ 35 % นับถือศาสนาแบ็บติสต์ 12 % นับถือศาสนาคาทอลิก 5 % นับถือศาสนาเพรสบีทีเรียน 4 % นับถือศาสนาเอพิสโคพาลีอัน และ 3 % นับถือศาสนาอื่น ๆ ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษามีระยะทางทางสังคมไกลมาก

---

⁵⁹ Homans, George G., "The Reinforcement Theorists," in Deutsch, Morton and Krauss, Robert M. : Theories in Social Psychology New York: Basic Books, Inc., 1955 c. p. 110

⁶⁰ Derbyshire, R.L., & Brody, Eugene., "Social Distance and Identity Conflict In Negro College Students," Sociological and Social Review, Vol. 48, 1964, p. 301-13.

คอกกลุ่มชนที่มีรูปร่างหน้าตาและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับตน รวมทั้งเลือกกลุ่มที่นับถือศาสนาเดียวกับตน และกลุ่มที่ยึดบรรทัดฐานเหมือนคนอเมริกันผิวขาว เป็นระยะทางไกลกว่า ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่นักศึกษานิโกรยึดเป็นเกณฑ์ของความมีเกียรติ นอกจากนี้เขายังพบอีกว่า เพศหญิงจะแสดงความมีอคติ (prejudice) มากกว่าเพศชาย

เฮช. ลีเวอร์⁶¹ (H. Lever) ศาสตราจารย์สังคมวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยวิทวอเตอร์สแตนด์ เมืองโจฮันเนสเบิร์ก สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ สนใจเรื่องระยะทางทางสังคมมาก ได้นำ Bogardus Social Distance Scale มาใช้วัดทัศนคติของชาวแอฟริกาใต้ 2 ครั้ง คือในปี ค.ศ. 1964 ทำการวิจัยเกี่ยวกับการลดระยะทางทางสังคมในแอฟริกาใต้ และในปี ค.ศ. 1968 ทำการวิจัยเปรียบเทียบเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติด้านชาติพันธุ์ในแอฟริกาใต้⁶² การวิจัยของเขาพบว่า การศึกษาเป็นวิธีที่ได้ผลในอันที่จะทำให้เกิดการลดระยะทางทางสังคมในแอฟริกาใต้และพบว่าอคติ (prejudice) เกิดขึ้นได้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ ลีเวอร์สรุปว่าในช่วงเวลา 4 ปี ทัศนคติในแอฟริกาเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ส่วนใหญ่ยังคงที่อยู่

ในปี ค.ศ. 1966 บราวน์⁶³ (Brown) ได้ทำการศึกษาระยะทางทางสังคมกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเอธิโอเปีย จำนวน 368 คน โดยให้นักศึกษาตัดสิน

⁶¹Lever, H., "Reducing Social Distances In South Africa," Sociological and Social Review, Vol. 51, 1967, No. 4 p. 494.

⁶²Lever, H., "Changes In Ethnic Attitudes In South Africa," Sociological and Social Review, Vol. 56, 1972, No. 2 p. 202.

⁶³Brown, op. cit., Vol. 52, p. 101-14.

กลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ 31 กลุ่มว่าจะยอมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด-ไกลในระดับใดจาก 7 ระดับ ตาม Bogardus Social Distance Scale ผลปรากฏว่านักศึกษาชอบคนเอธิโอเปียมากที่สุดและชอบตุรกีน้อยที่สุด บรรานมีความเห็นว่านักศึกษาเอธิโอเปียไม่ค่อยเต็มใจที่จะตัดสินใจเลือกกลุ่มที่ตนไม่เคยติดต่อด้วยหรือกลุ่มที่ตนไม่รู้จัก ซึ่งไปสอดคล้องกับการศึกษาของเธอเองในปีถัดมาคือ ค.ศ. 1968⁶⁴ ซึ่งเป็นการวิจัยหาระยะทางทางสังคมของนักเรียนฝึกหัดครูในจอร์แดนและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยฮีบรูของอิสราเอล จำนวน 234 คน ที่มีต่อกลุ่มชน 30 กลุ่ม บรรานพบว่าระยะทางทางสังคมของอิสราเอลจะไกลมากต่อชาวอิสราเอลด้วยกัน และไกลมากต่อจอร์แดนและซีเรีย รวมทั้งชาติที่อิสราเอลไม่รู้จักคุ้นเคยด้วย ท่านองเดียวกันระยะทางทางสังคมของจอร์แดนจะไกลมากต่อคนจอร์แดน และไกลมากต่ออเมริกันและอิสราเอล สรุปได้ว่าต่างก็เลือกกลุ่มตนเองใกล้ที่สุดและต่อต้านซึ่งกันและกัน รวมทั้งต่อต้านชาติที่มาช่วยฝ่ายศัตรู และต่อต้านกลุ่มที่ตนไม่รู้จัก การศึกษาในปี 1966 ของบรรานพบว่า หญิงมีอคติมากกว่าชาย และการศึกษาในปี 1968 นั้นบรรานอธิบายว่าเหตุการณ์ในอดีตมีส่วนกำหนดอคติให้เกิดขึ้นมากกว่าอิทธิพลจากเหตุการณ์ใหม่ ๆ ในปัจจุบัน

หลังจากนั้นอีก 3 ปี บรรานก็ได้ทำการวิจัยโดยใช้ Bogardus Social Distance Scale อีกครั้งหนึ่งคือ วิจัยเกี่ยวกับชาวอเมริกันเชื้อสายเม็กซิโก และคนผิวขาวชาติอื่น ๆ⁶⁵ เขาพบว่าเพศหญิง "หัวเก่า" (Conservative) มากกว่าเพศชาย คนในเมืองแสดงอคติมากกว่าคนจากชนบท และคนอเมริกันเชื้อสายเม็กซิโกแสดงอคติมากกว่าคนผิวขาวเชื้อชาติอื่น ๆ

⁶⁴Brown, op. cit., Vol. 53 p. 344-360.

⁶⁵Brown, Robert L., "Social Distance Perception As a Function of Mexican - American and Other Ethnic Identity," Sociological and Social Review, Vol. 57, 1973, No. 3 p. 273 - 86.

เอมีส, มอริวากิ และบาสุ⁶⁶ (Ames, Moriwaki & Basu) ศึกษาเรื่องความแตกต่างด้านเพศในการกำหนดระยะทางทางสังคม โดยวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่โบการ์คิสท์ทำการวิจัยไว้เมื่อ ค.ศ. 1966 ผู้วิจัยทั้ง 3 พบว่า เพศหญิงจะต่อต้านกลุ่มชนแทบทุกกลุ่มมากกว่าเพศชาย ยกเว้นกลุ่มชาวยิวและตุรกีที่เพศหญิงยอมรับมากกว่า กรณีนี้ผู้วิจัยอธิบายว่า ถ้าเป็นชนกลุ่มน้อยเพศหญิงจะมีทัศนคติไปในทางชอบ หรือเห็นใจมากกว่าที่เพศชายมี เพราะเพศหญิงมีลักษณะ particularistic มากกว่า universalistic

ใน ค.ศ. 1960 แลนคิส และคณะ⁶⁷ (Landis et al.) ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง เชื้อชาติ และชนชั้นทางสังคมในฐานะเป็นตัวกำหนดระยะทางทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นคนผิวขาวและนิโกร ทั้งเพศชายและเพศหญิงมาจากครอบครัวชนชั้นกลางและชั้นต่ำ ผลของการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานของมิลตัน กอร์ดอน (Milton Gordon) ที่ว่าชนชั้น (social class) สำคัญกว่าเชื้อชาติในการกำหนดพฤติกรรมในสังคม ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยพบว่า นิโกรจากชนชั้นกลางจะมีระยะทางทางสังคมไกลคอกกลุ่มชนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ให้ นอกจากนั้นผลของการวิจัยยังยืนยันว่า เพศชายจะมีระยะทางทางสังคมไกลกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เป็นเพราะเพศหญิงมีการติดต่อดำเนินชีวิตกับกลุ่มอื่น ๆ ใคน้อยกว่าเพศชาย ผลที่ได้ประการที่สามก็คือ ระยะทางทางสังคมจะไกลเมื่อผู้ตอบไม่เคยรู้จักกลุ่มชนที่ตนเลือก

⁶⁶ Ames, R.G., Moriwaki, Sharon Y., and Basu, A.K., "Sex Differences In Social Distance A Research Report," Sociological and Social Review, Vol. 52, 1968 p. 280.

⁶⁷ Landis, et al., . op. cit., p. 78.

การศึกษาวิจัยเรื่อง การวัดความรู้สึกหลงเชื่อชาติที่เมืองฮิล ฮาวาย โดยใช้มาตรวัดระยะทางทางสังคม ของสมิธ⁶⁸ (Smith) นั้น ปรากฏว่า มาตรวัดระยะทางทางสังคม (Social Distance Scale) ไม่เรียงลำดับความต่อเนื่องกันทางจิตวิทยา (continuum) สำหรับชาวเมืองฮิล การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษามหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตฮิล จำนวน 356 คน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่สืบเชื้อสายมาจากชาวญี่ปุ่นจำนวน 230 คน อีก 54 คนมีเชื้อสายผสม และที่สืบเชื้อสายมาจากชาวโอกินาวา มี 22 คน นอกจากนี้ยังใช้กลุ่มตัวอย่างจากบิดามารดาของนักศึกษาชาวญี่ปุ่นจำนวน 21 คน ผู้วิจัยปรับปรุงระดับความสัมพันธ์จาก 7 ระดับของโบการ์ตส์มาเป็น 8 ระดับ คือ เพิ่มระดับที่ 2-ต้องการนัดเที่ยว (date) ด้วย แกไขระดับที่ 7 เป็น-ไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย และระดับที่ 8 เป็น-ไล่ออกนอกเกาะฮาวาย ผลการวิจัยนี้พบว่า นักศึกษาชาวญี่ปุ่นและบิดามารดาของเขา และนักศึกษาชาวโอกินาวาเลือกกลุ่มตนเอง (in-group) คือ ญี่ปุ่น โอกินาวา จีน และเกาหลี และเลือกกลุ่มเชื้อสายผสมที่มาจากจีนผสมฮาวาย หรือที่เป็นคนตะวันออกไกลกว่าเลือกกลุ่มชนที่เป็นคนตะวันตก และเลือกชาวเปอร์โตริโกกับนิโกรไกลที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่าการวิจัยของสมิธ พบว่า เพศหญิงมีใจมั้ระยะทางทางสังคมไกลกว่าเพศชาย ทั้งที่โบการ์ตส์และเอมส์ศึกษาพบเลย เพราะปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของอคติที่มีต่อการแต่งงานนั้น เพศหญิงมี 54 % แต่ค่าเฉลี่ยของเพศชายมี 55.2 % การวิจัยของสมิธพบด้วยว่า เพศชายชาวญี่ปุ่นนับถือศาสนาพุทธที่อยู่ในชนบทจะแสดงอคติมาก และเพศหญิงนับถือศาสนาคริสต์เคียนที่อยู่ในเมืองแสดงอคติน้อย

⁶⁸Smith, M.W., op. cit., p. 220.

บุคคลที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับระยะทางทางสังคมในฮาวายอีกผู้หนึ่งคือ คินลอค⁶⁹ (Kinloch) ศึกษาเรื่องเชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กับระยะทางทางสังคมในฮาวาย เมื่อปี ค.ศ. 1972 ไขกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 ที่เรียนวิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมาโนอา จำนวน 1346 คน แยกตามเชื้อชาติได้คือ จีน 11.5 % ญี่ปุ่น 43.95 % เกาหลี 1.7 % ชาวคอเคเซียน 22.3 % ฟิลิปปินส์ 2.8 % นิโกร 0.6 % ฮาวาย 0.8 % และเชื้อชาติอื่น ๆ 16.2 % กำหนดระดับความสัมพันธ์ 8 ระดับเหมือนการวิจัยของสมิธ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาชาวจีน ญี่ปุ่นและเกาหลี เลือกกลุ่มตนเองเป็นกลุ่ม "พวกเรา" ตามลำดับ คุยระยะทางทางสังคมที่ใกล้มาก แต่มีแนวโน้มว่าเกิดอคติต่อกลุ่มคอเคเซียน ฮาวาย ฟิลิปปินส์ และนิโกร ไกลออกไปตามลำดับ นักศึกษาเชื้อสายผสมมีอคติต่อชาวเกาหลี ฟิลิปปินส์ และนิโกร แต่กลับยอมรับชาวจีน ญี่ปุ่น คอเคเซียน และฮาวาย ซึ่งการพบลักษณะเช่นนี้ผู้วิจัยให้เหตุผลว่าอาจเป็นเพราะ นักศึกษาเชื้อสายผสมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีเชื้อสายผสมระหว่างคนตะวันออกกับคอเคเซียน หรือกับชาวฮาวาย คินลอคพบว่านักศึกษาฟิลิปปินส์ไม่ชอบนิโกร ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีสถานภาพต่ำกว่าพวกฟิลิปปินส์ นักศึกษาฟิลิปปินส์กล่าวว่า คนนิโกรทะเลาะทะเลาะกัน จะเลื่อนชั้นสังคมให้สูงขึ้น ตรงข้ามกับนักศึกษานิโกรที่ไม่รังเกียจคนฟิลิปปินส์ แต่กลับรังเกียจพวกคอเคเซียนและชาวจีนมาก พวกคอเคเซียนมีระยะทางทางสังคมต่อชนกลุ่มต่าง ๆ ใกล้กว่าที่พวกอื่นมี พวกคอเคเซียนยอมรับชาวฮาวาย คนตะวันออก อย่างไม่ลังเลใจ และยอมรับฟิลิปปินส์และนิโกรในลักษณะเดียวกันด้วย สรุปได้ว่ากลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจต่ำจะมีอคติต่อกลุ่มที่เหนือกว่าตนในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

⁶⁹ Kinloch, Graham C., "Race, Socio-Economic Status, And Social Distance In Hawaii," Sociological and Social Review, Vol. 57, 1973, No. 2, p. 156.

สำหรับในประเทศไทยนั้น การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา และต่างศาสนา โดยการไขมาตราวักระยะทางทางสังคมเพิ่งปรากฏเพียงการวิจัยของโคกิล⁷⁰ (Cowgill) ซึ่งทำการศึกษาในปี พ.ศ. 2508 (ค.ศ. 1965) เท่านั้น โคกิลใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 242 คน แยกเป็นเพศชาย 160 คน เพศหญิง 127 คน ไม่ระบุเพศ 9 คน แยกตามภูมิลำเนา 4 ภาคคือ ภาคเหนือ 69 คน ภาคกลาง 109 คน ภาคใต้ 36 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 18 คน ไม่ระบุภูมิลำเนา 10 คน และแยกตามศาสนาที่นับถือคือ ศาสนาพุทธ 219 คน ศาสนาคริสต์ 14 คน โคกิลกำหนดกลุ่มชนให้นักศึกษาพิจารณา 28 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มเชื้อชาติประเทศ 20 กลุ่ม กลุ่มศาสนา 4 กลุ่ม ชาติพันธุ์ 3 กลุ่ม และชาวเขาซึ่งมีชนบประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของตนเองอีก 1 กลุ่ม รวมทั้งหมดคือ กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านมี เขมร ลาว เวียดนาม พม่า มาเลเซีย และอินโดนีเซีย กลุ่มประเทศสำคัญในเอเชียมี จีน อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลี และฟิลิปปินส์ กลุ่มประเทศทางตะวันออกเฉียงใต้ อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี สวีเดน รัสเซีย เยอรมนีตะวันตก เยอรมนีตะวันออก และมีอเมริกา อินเดียแดง นิโกรอเมริกัน นิโกรแอฟริกัน รวมทั้งออสเตรเลีย ศาสนาก็มี ชาวพุทธ มุสลิม ชาวคริสต์ และชาวยิวซึ่งคนไทยรู้จักก็จากการอ่านหนังสือเรื่องเวนิสวานิช กำหนดระดับความสัมพันธ์ไว้ 8 ระดับ โดยการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงระดับที่ 7 ของโบการัดสมาเป็น ระดับที่ 7-ไม่ให้เข้าประเทศแต่ยอมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วย และระดับที่ 8-ไม่ให้เข้าประเทศและไม่ยอมติดต่อดูแล การให้คะแนนกำหนดเป็น 8 คะแนน (eight-point scale)

ผลจากการวิจัยของโคกิลพบว่า เขมร เป็นกลุ่มเชื้อชาติที่นักศึกษาไทยไม่ชอบมากที่สุด และมีระดับความสัมพันธ์เป็น 4.7 ซึ่งหมายถึงยอมรับเป็นเพียงคน

⁷⁰ Cowgill, *op. cit.*, p. 363.

รู้จักกันไปทางยอมให้เขาประเทศไต้หวัน ในขณะที่กลุ่มชนอื่นได้รับความสัมพันธ์เป็น 1 ถึง 3 เท่านั้น กรณีนี้ผู้วิจัยให้ข้อคิดเห็นว่า เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองที่ก่อให้เกิดอคติขึ้น คือนักศึกษาอาจว่าเกลียดผู้นำของเขมร (เจ้าฟานโรคมสีหนุ) ส่วนยิวเป็นชาติที่นักศึกษาไทยไม่ชอบรองลงมาจากเขมร ทั้งนี้เพราะเกิดอคติจากการอ่านหนังสือ ทั้ง ๆ ที่คนไทยส่วนมากไม่เคยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพวกยิวเลยก็ตาม นักศึกษามีระยะทางทางสังคมต่อรัสเซียไกลเป็นลำดับที่ 3 เนื่องจากสภาพการปกครองของรัสเซีย รัฐบาลไทยมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ จึงทำให้นักศึกษาต่อต้านรัสเซียด้วย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างอินเดียนกับจีน ปรากฏว่านักศึกษาชอบจีนมากกว่า แม้ว่าไทยจะได้รับอิทธิพลของความเจริญรุ่งเรืองทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมมาจากชน 2 ชาติมากที่สุดก็เทียบกันก็ตาม แต่อาจจะเป็นเพราะว่ามีคนจีนจำนวนถึง 3 ล้านคนที่อยู่ในประเทศและผสมกลมกลืนกลายเป็นคนไทยมากจนกระทั่งเกิดความรู้สึกเหมือนเป็นพวกเดียวกัน จึงทำให้นักศึกษาเลือกคนจีนไกลมากกว่าแขกอินเดียน

ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อชาติตะวันตกเป็นทัศนคติในทางที่ชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติต่อคนอเมริกันและอังกฤษ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศก็พบว่าเพศหญิงมีระยะทางทางสังคมไกลกว่าเพศชายซึ่งตรงกับการวิจัยของโยการ์คัสท์พบว่าหญิงอเมริกันมีอคติมากกว่าชายอเมริกัน นอกจากนี้ภูมิสำเนาเดิมของนักศึกษาก็ไม่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อทัศนคติเพราะถึงแม้ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะอยู่ใกล้เขมรมากกว่าภาคอื่น ๆ แต่นักศึกษาที่มาจากภาคนี้ก็ยังคงไม่ชอบเขมรมากที่สุด โคลิดสรุปผลการวิจัยของเขาว่า คนไทยรู้สึกเป็นมิตรต่อคนอเมริกัน อังกฤษ และญี่ปุ่นมาก แต่ค่อนข้างมีความรู้สึกต่อต้านรัสเซียและเขมร และคนไทยไม่ชอบแขกอินเดียนและมุสลิมมากกว่าที่ไม่ชอบคนจีน